

İŞÇİ ÜCRETLERİ VE ENFLASYON ÜZERİNE

Gürel Tüzün

İç ve dış sermaye çevrelerinin işçi sınıfına yönelttiği eleştirisi ve saldırılar son sıralarda yoğunlaştı. Sermayenin temsilcileri, bir yanda, ücret artışlarının enflasyona neden olduğunu ileri sürerken, öte yanda da, giderek artan grevlerin ülke ekonomisini önemli kayıplara uğrattığını iddia ediyorlar. Sermayenin sözcülerine göre bu iki olgunun da nedeni, çalışma hayatına ilişkin yasaların işçiden yana olması, örneğin, Ege Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanına göre, "Bugünkü uygulama ile toplu pazarlık daima işçi yararına işleyen bir mekanizma olmuştur. Bunun nedeni açıktır. İşçi kesiminin

Gürel Tüzün, Tüm İktisatçılar Birliği (TİB) Genel Başkanı

yada temsilcisi sendikaların toplu pazarlık sonunda işverene verebileceği hiçbir şey yoktur."

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreterine göre de, "Mevzuatımız başlangıçtan beri daima tek yanlı ve işçi yararına düşüncelerle düzenlenmiştir. Aynı durum sendikalar ve toplu sözleşme mevzuatında da görülmekte ve bütün hükümler denge prensibinden uzaklaştırılarak işçi kesimini

himaye anlayışına dayandırılmaktadır." Bu kuruluşun Nisan başında yapılan Genel Kurulunda yayınlanan bildiri ise, "toplular sözleşme ve sendikaların düzeninin... işletmeleri kökten sarsacak ve ülkemizin sosyal ekonomik yapısına büyük yaralar açacak yönde geliştiği" iddia ediliyordu. Bunlara dayanarak, sermayenin örgütleri ve sözcüleri toplu sözleşme ve sendikaların düzeninin işçiler aleyhine değiştirilmesini istiyorlar. Bu isteği değerlendirmek geçerliliğini gerçeklere uyup uymadığını irdelemek gerek.

Türkiye'deki enflasyonun ücret artışlarından kaynaklandığı konusunda bütün sermaye kesimleri birleşiyor. Giderek, Türkiye Odalar Birliği, Türkiye'nin tüm sorunlarının temelinde ücret artışlarının yattığını iddia ediyor: "İşçi ücretlerinin normal dışı yükselişi aslında istihdamı daraltmakta, döviz sarfiyatı gerektiren konularda ödemeler dengesini bozmakta, üretim ve yatırımları yavaşlatmakta, fiyat yükselmelerine ve enflasyona yol açmaktadır." Bu nedenle de, ücret artışlarının sınırlandırılmasını, giderek ücretlerin dondurulmasını istiyorlar. Emperyalist sistemin önemli bir kuruluşu olan Uluslararası Fara Fonu da Mart sonunda Türkiye'ye, işçi ücretleri ile memur maaşlarının dondurulmasını ve destekleme alımlarında ölçülü davranılmasını önerdi. Yerli kapitalistlerle Para Fonu* nun aynı görüşte olmaları bir raslantı değil. Türkiye'nin emperyalist sisteme bağımlı, geri bir kapitalist ülke olmasının bir göstergesi, doğal bir sonucu.

Türkiye'deki enflasyonun işçi ücretleri ile memur maaşlarındaki artışlardan kaynaklandığı görüşünün yanlışlığını göstermek kolay. Herşeyden önce, 1970'de memur maaşları için saptanan katsayının bugün 9 olduğunu hatırlatmak gerek. Oysa, 1970'den günümüze hayat pahalılığında çok büyük bir artış oldu. Bu durumda, yapılan araştırmalara göre memurların gerçek gelirlerinin en azından 1970 düzeyinde kalması için katsayının 17 olması gerekirdi, ücretlilere gelince durum

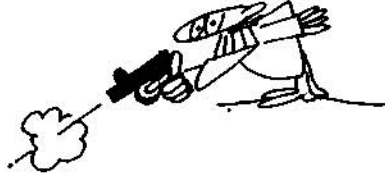
Cari Ücretler (1970-1975)		Geçmiş'e endeksi ¹		Gerçek ücretler		
Yıllar	Endeks	Yıllık Artış (%)	Endeks	Yıllık Artış (%)	Endeks	Yıllık Artış (%)
1970	100,0	-	100,0	-	100,0	-
1971	111,3	11,3	116,5	16,5	95,5	-4,5
1972	124,2	11,6	131,8	13,1	94,2	-1,4
1973	154,0	24,0	152,8	15,9	100,8	7,0
1974	193,3	25,5	178,0	16,5	108,6	7,7
1975	230,8	19,4	219,9	23,5	105,0	-3,3

(1) Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından tutulan 11 ilin tüketici endeks değerleri, her ilin nüfusuna göre ağırlıklandırılarak bulunmuştur.
KAYNAK: ANKA, Günlük Ekonomik Bülten, c.VII, n.13, 11' Mart 1976.

Çizelge. Türkiye'de Cari ve Gerçek ücretler (1970-1975)

değişmiyor. Bir kez, Türkiye imalat sanayiinin maliyet yapısı, Ücret artışlarının önemli fiyat artışlarına neden olamayacağını gösteriyor. DPT'nin bir araştırmasına göre, ücretlerin maliyetlerdeki payı oldukça düşük düzeyde. Bu pay bütün mamullerinde, alkollü içkilerde, gıda sanayiinde ve ulaştırma araçlarında Z 10, orman ürünlerinde Z 6, deri mamullerinde ve demir dışı metallerde Z 15, lastik-plastik mamulleri

nın bunun çok üzerinde olduğu biliniyor. Nitekim, 1970-1975 döneminde cari ücret X 131'lik bir artış gösterdiği halde, kişi başına cari gayri safi milli hasıla Z 215 artmıştır, öyleyse bu dönemde işçilerin göreceki durumunda önemli bir gerileme olmuştur. Yani, milli gelirden aldıkları pay azalmıştır. Bütün bunlar fiyat artışlarının nedeninin ücret artış-

ları olamayacağını açık seçik ortaya koyuyor. Enflasyonun nedenini, Türkiye sanayiinin tekeli yapısında, dışa bağımlılık nedeniyle artan ithal girdi fiyatlarında, özel sektörü teşvik ve destekleme amacıyla yürütülen enflasyonist politikalarda aramak gerek.

ile kimya ve ilaç sanayiinde X 12, makine yapımında X 11, metal mamullerinde % 22, gübrede ise Z 23 düzeyinde, önemi bu denli az olan bir maliyet kaleminin, Türkiye'de görülen yüksek düzeydeki fiyat artışlarına yol açması olanaksız. Kaldı ki, Türkiye'nin son yıllardaki deneyimleri de sermaye çevrelerinin iddialarının geçersizliğini kanıtlıyor. Çizelgede görüldüğü gibi, fiyat artışlarının çok yüksek olduğu 1971, 1972 ve 1975 yıllarında ücret artışları fiyat artışlarının gerisinde kaldı ve gerçek ücretler düştü. 1970-1975 dönemindeki gerçek ücret artışı ise ancak X 5 düzeyinde. Aynı dönemde kişi başına gerçek gayri safi milli hasıla artışı-

işverenlerin, grevlerin sonucu olarak Türkiye ekonomisinin büyük kayıplara uğradığı yolundaki iddiasının geçersizliği de kolayca kanıtlanabilir. Dr.ümit Şenesen'in yaptığı bir çalışmada grevler sonucu kaybedilen çalışma zamanı hesaplanıyor. Buna göre, grevlerde geçen zamanın toplam çalışma zamanına oranının ABD'de 1960-1969 döneminde X 0,17 olmasına karşılık, 1975 yılında Türkiye'de bu oran X 0,01 düzeyinde. Başka bir deyişle, 8 saatlik iş gününde, çalışan kişi başına günde 3,3 saniye yitirilmiş 1975 yılında (Cumhuriyet, 12 Nisan 1976, s.2). Zaten bu konuda en

fazla yakınan Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun son çalışma raporunda, 1974'te grevler nedeniyle uğranılan katma değer kaybının 150 milyon TL olduğu belirtiliyor. 1974 yılındaki gayri safi milli hasılanın 420,8 milyar TL olduğu dikkate alındığında, bunun Z 0,04'ünün grevler nedeniyle kaybolduğu görülür. Sermaye çevrelerinin yakınmalarının geçersizliği ve hiçbir temele dayanmadığı burada da ortaya çıkıyor.

Aslında, sermaye çevreleri bu tür asılsız iddiaların arkasına sığınarak, ücret artışları ve grevleri bahane ederek, işçi sınıfının uzun mücadeleler sonucu elde ettiği hak ve özgürlükleri kısıtlamayı yada ortadan kaldırmayı amaçlıyor. Toplu sözleşme düzeninin değiştirilmesine ve "sendikalar arası rekabet" bahanesiyle sendika seçme özgürlüğünün kısıtlanmasına yönelik faşizan talepler bunu kanıtlıyor. İzinsiz zam yapanların cezalandırılmasını öngören tasarıya, "iktisadi faaliyetlerin polisiye tedbirlerle ayarlanamayacağı" gerekçesiyle karşı çıkanlar, işçi sınıfının hak ve özgürlüklerinin, etkinliğinin polisiye tedbirlerle sınırlandırılmasından yanadılar. Böylece Türkiye kapitalizminin, karşılaştığı sorunları aşabileceğini sanıyorlar, önümüzdeki dönemde, başta işçi sendikaları olmak üzere tüm demokratik kuruluşların bu tür faşizan girişimlere karşı bilinçli ve örgütlü bir mücadele vererek burjuvazinin umudunu boşa çıkarması gerekiyor.

Jamaç, Tüm-Der Yayın Organı,
15 Mayıs 1976, Sayı 6)

plaka kısıtlaması

"PLAKA KISITLAMASI SORUNU PLAKA SPEKÜLATÖRLERİ İLE OTO MONTAJCILARI ARASINDAKİ ÇIKAR ÇATIŞMASININ ÜRÜNÜDÜR"

Son günlerde plaka tahditinin kaldırılacağı yolundaki haberler ve bu girişime karşı tepkiler kamuoyuna yansımakta. Plaka tahditi sorunun ardında yatan gerçekler nedir? Plaka tahditi uygulaması, özellikle büyük kentlerde, trafikte dolmuş ve taksi yığılmasının önlenmesi için, bu araçlara verilen plakaların dondurulmasıdır. Tahdit uygulamasıyla, yeni araçlar trafiğe giremediğinden, mevcut kullanılan taksi ve dolmuşların değeri, üzerinde taşıdıkları plaka nedeniyle bir kaç kat artmaktadır. Hurda haline gelen araçlar, plakaları nedeniyle, yüzbinlere satılabilmektedir. Fabrika satış fiyatı 125 000 TL olan bir minibüsün, dolmuş olarak 1 milyon liraya alıcı bulduğu, gazete haberlerine geçmektedir. Plaka tahditinin kaldırılması ne sonuçlar verebilir? Soruna, bir yönüyle bakıldığında çıkan sonuç, tahditin kaldırılmasıyla, spekülasyonun kalkacağı ve bu yolla haksız kazanç sağlanmasının önleneceğidir. Fakat sorunun daha bir çok yönü var. Tahditin kalkmasıyla, her isteyen araç alıp, çalışabilecek. Buysa, özellikle büyük kentlerde daha fazla artacak araç nedeniyle ulaşım sorununu içinden çıkılmaz bir düzeye ulaştıracak, hava kirliliğini artıracak, ekonomi açısından büyük bir kaynak israfına yol açacaktır. Konunun daha da önemli yönü, bugün, bir pazar sıkıntısı çeken, minibüs ve otomobil montajcısı firmaların tahditin kalkmasıyla, stoklarının eritilmesi ve daha fazla satış yapma olanağı bulmalarıdır. Kanımızca, tahditin kalkması yolundaki girişimlerin ardında, bu kesimin çıkarları yatmaktadır.

özellikle büyük kentlerde ulaşım sorununun çözümü için tahditin kaldırılarak, trafiğe çok

sayıda yeni dolmuş ve minibüs sokulması gibi yaklaşımlar geçersizdir. Sorunun gerçek çözümü için, dolmuş gibi ulaşım araçlarının kaldırılarak, metro, otobüs vb. kitle taşımacılığına yönelmesi zorunludur. Bu sayede trafik düzeni büyük ölçüde rahatlayacak, eksoz gazları nedeniyle çevre kirlenmesi azalacaktır. Ve böylece, daha az benzin tüketileceği için çokuluslu petrol tekellerine daha az kaynak aktarılacak, montaj sanayi ürünlerini için emperyalist ülkelerden daha küçük ölçekte ithalat yapılacaktır.

Yapılan araştırmalara göre 1975 yılı nüfusu 1 808 452 olan Ankara şehrinde taksi ve özel araçlar dışında yolculuk yapan Ankara*lıların ulaşımının, sadece otobüsle karşılanması halinde 1051 otobüse, sadece dolmuşla karşılanması halinde 11 767 dolmuşa ihtiyaç vardır. 1985'te şehir nüfusunun 2 470 000 olacağı tahmin edilmektedir. Buna göre 1980'de otobüs sayısının 1434, dolmuş sayısının ise 16 062 olması gerekmektedir.

Ulaşımın otobüslerle karşılanması halinde, dolmuş oranla 1980 yılında Ankara kentinde bugünkü fiyatlarla sadece;

Yakıt tüketimin-	448 milyon TL
den	
Alt yapı yatırı-	63 milyon TL
runlarından	
Bakım ve onarım	516 milyon TL
giderlerinden	
Taşıt yatırımın-	925 milyon TL
dan	
Toplam	1 992 milyon TL

tasarruf sağlanacaktır.

Belediyelere yöneltilen otobüs işletmeciliğinin sağladığı yararlar açıkken, bugünkü siyasi iktidar daha birçok konuda olduğu gibi belediyelere yardımcı olmamakta, belediyelere kaynak sağlamamaktadır.

Yukardaki sayıların gösterdiği sonuç açıktır. Büyük kentlerde ulaşım sorununun çözümü; plaka spekülatoörleri ile oto-montajcısı tekeli sermaye arasında, çıkar çatışmasının bir ürünü olan plaka tahditinin kaldırılması gibi uygulamalarla mümkün değildir. Sorunun gerçek çözümü, ülke kaynaklarına dayalı bir kitle taşımacılığıyla mümkündür.

(Makina Mühendisleri Odası, Basın açıklaması, 12.6.1976)

TÖTED GENEL KURULU

TÜTED Üçüncü Olağan Genel Kurulu 19-20 Haziran günleri Makina Mühendisleri Odası toplantı salonunda yapıldı. TÜTED Şubelerinden gelen üçyüzü aşkın delegenin katıldığı Genel Kurulda, teknik elemanların ekonomik ve demokratik mücadelesi doğrultusunda önemli kararlar alındı. Önümüzdeki dönem çalışmalarına ilişkin Merkez Yönetim Kurulunun program önerisi delegelere dağıtıldı. Teknik elemanların sınıfsal yapıları, demokratik kitle örgütü anlayışı, örgütlenme anlayışı ve örgütlenme çalışmaları, çalışma yöntemi, ekonomik-demokratik haklar için verilen mücadele, diğer teknik eleman örgütleri, demokratik kitle örgütleri ve sendikalarla ortak çalışma, yayın ve araştırma çalışmaları gibi konuları kapsayan programın gelecek dönem çalışmalarına yol gösterici olacağı belirtildi.

Yapılan seçimlerde yeni Yönetim Kurulu aşağıdaki gibi oluştu: Aykut Göker (Başkan), Haluk Orhun (Yazman), Hamit Mengüç (Sayman), Necdet Bulut, Günay Bolazar, Yiğit Sayılğan ve Sami Gök.

TÖB-DER GENEL KURULU

TÖB-DER Üçüncü Olağan Genel Kurulu, 24-25-26 Temmuz günlerinde yapıldı. 500 dolayında delegenin yanı sıra, bazı siyasal partilerin genel başkan ve yöneticilerinin, demokratik kuruluşların temsilcilerinin ve çok kalabalık bir dinleyici kitlesinin izlediği genel kurulda, öğretmenler üzerinde antidemokratik ve faşizan baskı ve kıyımların giderek yoğunlaştığı belirtildi. Bazı dinleyici gruplarının çıkardığı olaylarla zaman zaman engellenmeye çalışılan genel kurul, çalışmalarını yeni yöneticilerin seçilmesiyle tamamladı. Yeni Yönetim Kurulunun yaptığı görev bölümünde, Gültekin Gazioğlu Genel Başkanlığa getirildi. Merkez Yürütme Kurulu, Gültekin Gazioğlu, Süleyman Yaşar, Ömer Arslan, Ayhan Kutlay, Mustafa Düzgün, Rasim Aktaş, Bayram Ayasa, İsmet Özdemir ve Cafer Akyüz'den oluşuyor.